

Đây là lần thứ hai tôi đến Côn Đảo nơi có Nghĩa trang Hàng Dương, Nghĩa trang Hàng Keo, có những nhà tù đã trở thành huyền thoại. Nhìn mọi người từ nhiều nơi lần lượt rủ nhau về mảnh đất thiêng liêng này lòng tôi dâng lên những cảm xúc đặc biệt lạ thường. Tôi đã từng nghĩ: họ đến đây vì muốn tìm hiểu những đau thương mất mát của những người đã đổi xương máu của mình để giành lấy độc lập, tự do; hay họ muốn tìm thấy những cảnh đẹp nên thơ và có những món ăn ngon hấp dẫn lòng người cùng với bãi biển xinh đẹp hay vì những lý do nào khác nữa mà tôi vẫn chưa lý giải được. Dù là mục đích nào, tôi cũng tin rằng bất kì ai đã đến đây chắc chắn vẫn sẽ muốn quay lại thêm nhiều lần hơn nữa. Tôi tin vậy!

Lần này tôi đi cùng Chi bộ của Trường THPT Bình An, một hoạt động Về nguồn hằng năm dành cho các đảng viên để học tập và sinh hoạt cùng nhau. Đến Nghĩa trang Hàng Dương - nơi yên nghỉ của nhiều nhà cách mạng yêu nước, lòng tôi dâng lên niềm xúc động sâu sắc. Không gian trang nghiêm, tĩnh lặng khiến tôi cảm nhận rõ hơn sự hy sinh lớn lao của các thế hệ cha ông đi trước.

Nghĩa trang Hàng Dương có 1.921 mộ phần nhưng trong đó chỉ có 713 mộ phần có danh tánh còn lại là các mộ phần là khuyết danh. Những hàng mộ san sát nhau như nhắc nhở chúng tôi về biết bao con người đã âm thầm ngã xuống vì độc lập, tự do của dân tộc. Tôi tự cảm thấy bản thân mình quá nhỏ bé trước sự hy sinh lớn lao của những người ông, người cha, người chú,... họ âm thầm mà bất khuất. Họ chỉ trao đi cuộc đời mà không cần nhận lại danh xưng. Họ sống và cống hiến đời mình vào non sông đất nước. Cũng như câu thơ mà khi chúng ta đến Côn Đảo đều nghe thấy:

“Nghĩa địa Hàng Dương vùi thây bao số phận

Hết lớp này lớp khác dập lên trên

Mặt phẳng lì không mộ đất nhô lên

Không bia mộ không tên và không tuổi...”

Một địa danh khác mà đoàn chúng tôi được đến: Nhà tù ở Côn Đảo được xây dựng gần 113 năm tồn tại và gần hơn 20 000 chiến sĩ yêu nước đã ngã xuống vì đã kiên cường đấu tranh, hy sinh vì độc lập tự do của dân tộc. Nhà tù ở Côn Đảo được ví như một “Địa ngục trần gian” nơi đã giam cầm, tra tấn những thế hệ cha ông yêu nước. Nhưng, cũng chính những nhà tù đó lại là nơi đã có những tấm gương yêu nước không quản ngại gian khổ, những nghị lực phi thường, những tinh thần thép, những đồng đội tin tưởng và lạc quan vào sự thống nhất đất nước để đánh đuổi những kẻ xâm lược dã man ra khỏi đất nước Việt Nam của mình.

Bước chân vào tham quan, khung cảnh hiện lên trước mắt tôi là những bức tường lạnh lẽo, những hàng rào kẽm gai, những khung sắt vô tình, những phòng giam chật hẹp mang lại cảm giác thống khổ, sự tra tấn tàn bạo của kẻ thù đối với các đồng chí cách mạng. Tôi vừa sợ hãi lại vừa biết ơn những người tù cách mạng, họ đã chịu đựng thâm lặng và chiến đấu ngoan cường trong ngục tối. Để rồi giờ đây, khi chúng tôi được đứng đây, ngay lúc này lại khơi lên trong lòng sự ngưỡng mộ hết mực và biết ơn sâu sắc vì họ đã cho chúng tôi một đất nước hòa bình độc lập, một cuộc đời trọn vẹn ấm no.

Kế tiếp đoàn tham quan Bảo tàng Côn Đảo: những hiện vật giản dị như chiếc cùm sắt, bức ảnh tư liệu hay những dòng ghi chép về cuộc sống trong nhà tù khiến tôi không khỏi xúc động. Tôi cảm nhận rõ hơn sự khắc nghiệt mà các chiến sĩ cách mạng đã phải chịu đựng. Đó không chỉ là nỗi đau về thể xác mà còn là sự thử thách tinh thần khắc nghiệt. Thế nhưng, vượt lên tất cả, họ vẫn giữ vững ý chí, niềm tin và lòng yêu nước mãnh liệt.

Một lần nữa, tôi cảm thấy biết ơn và kính phục vô hạn trước tinh thần kiên cường, bất khuất của các chiến sĩ cách mạng. Họ đã chấp nhận gian khổ, hy sinh cuộc đời mình để đổi lấy hòa bình hôm nay. Đứng trước những phân mộ ấy, nơi nhà tù ấy tôi không khỏi trầm trồ: bản thân mình đã sống xứng đáng với sự hy sinh đó hay chưa? Bên cạnh đó tôi còn tự hỏi mình đã làm được gì để xứng đáng với sự hy sinh của họ? Cuộc sống hiện tại đủ đầy hơn, nhưng đôi khi bản thân vẫn còn lơ là, chưa thực sự cố gắng hết mình trong học tập và rèn luyện. Chuyến về nguồn làm cho tôi nhận ra rằng mình cần phải sống có trách nhiệm hơn, biết trân trọng hiện tại và không ngừng nỗ lực để góp phần xây dựng đất nước. Côn Đảo không chỉ là một địa danh lịch sử, mà còn là nơi nhắc nhở mỗi người về lòng yêu nước, ý chí kiên cường và trách nhiệm của thế hệ hôm nay đối với tương lai đất nước.

Tháng 03/2026

Người Viết

Nguyễn Thị Thanh Phương

